

koncu 40. let opazen padec nacionalno zavzete misli 19. stoletja. Neizrečeno ostane napotilo k podrobnemu premisleku in kritiki razmer po drugi svetovni vojni.

Delo je zanimiva analiza spreminjanja razumevanja in vrednotenja ljudske kulture, folklo-re, tradicije, kakor se kaže zunaj ozko etnoloških strokovnih okvirov. Slednjim ponuja v refleksijo spoznanja, ki presegajo samozagledanost stroke v svoj pred-

met, v preteklosti pogosto zanjo tako samoumeven in neproblematičen. Kaže torej na prav posebno razmerje med družbenimi in duhovnimi tokovi, v katerih se je konstituirala etnološka veda, in vedo samo. Brez posebnega poudarka razširja polje kritike konceptov ljudska kultura, tradicija, kmetstvo, podeželsko življenje in opozarja na njihovo spremenljivo vsebino, pomen, funkcijo, na možnosti manipulacije,

celo zlorabe. Šele pogled »iz« stroke, na tisto zunaj nje in čez njo hkrati legitimira pogled »v« njej sami. Govori o relevantnosti tistega, s čimer se tako ali drugače ukvarja, s takšnimi ali drugačnimi spodbudami in razlogi. Potrjuje tudi pri nas priznano prepričanje, da je ljudska kultura v legitimnem polju etnološkega premisleka.

Ingrid Slavec

Borut Brumen

RAZVOJ ETNOLOŠKEGA MUZEALSTVA NA SLOVENSKEM — ZGODOVINA IN MOŽNOSTI RAZVOJA ETNOLOŠKEGA ODDELKA POKRAJINSKEGA MUZEJA V MURSKI SOBOTI
Ljubljana, september 1987, 86 str., ilustr.

Več kot pohvalno je, da se je kolega Borut Brumen, absolvent etnologije lotil v svojem diplomskem delu analize etnološkega muzealstva na Slovenskem in s tem v zvezi zastavil smernice delovanja Pokrajinskega muzeja v Murški Soboti. Pravzaprav je čudno, da smo morali tako dolgo čakati na to. Kot je razvidno tudi iz same naloge, se je v 80. letih etnološko muzealstvo precej razgibalo — od kritike do razstav. Začeli so veti novi vetrovi in vsaj do neke mere odkrili prah s stare, uležane etnološke muzejske prakse.

Borut Brumen je napisal svojo diplomsko nalogo poleg uvoda in zaključka v treh poglavjih: Razvoj etnološke misli na Slovenskem, Etnološki oddelek Pokrajinskega muzeja v Murški Soboti — kronološki prikaz nastajanja zbirke z vidika stroke in Koncept nove etnološke predstavitve Prekmurja

v PM v Murški Soboti. Prvo poglavje »Razvoj etnološke misli na Slovenskem« vsebuje troje podpoglavij: Obdobje 1945—1960, 1960—1980, 1980—1987, v katerih Brumen analitično in kritično ugotavlja spreminjanje metodoloških izhodišč v slovenski etnologiji kot tudi naravno posledico tega — odmeve v etnološkem muzealstvu. Sprva še dokaj šibki in nejasni, a v zadnjih letih kar nekakšna prelomnica, kar dokazujejo razstave, ki jih omenja tudi Brumen. Ob tem je sicer pozabil omeniti še nekatere razstave, npr. Dularjevo Etnološko topografijo občine Črnomelj in lanskoletno razstavo Kruh Mestnega muzeja Ljubljana, ki tudi kažejo na spremembe v muzejski praksi.

V 2. poglavju »Etnološki oddelek Pokrajinskega muzeja v Murški Soboti — kronološki prikaz nastajanja zbirke z vidika stroke« nam Bru-

men predstavi razvoj in dejavnost PM v Murški Soboti, žal pa ugotavlja, da je koncept etnološke zbirke še vedno estetskost, starinskost in idiličnost; seveda je temu primeren tudi obisk muzeja, saj poleg obveznih šolskih in sindikalnih izletov le redko še kdo zaide v muzej. Ob tem se avtor ne loti le vsebine muzejskega dela, temveč tudi organizacijskih slabosti (npr.: muzej je odprt le 2 uri na dan, pomanjkanje tekstovnih komentarjev itd.) ter pravilno ugotavlja premajhno kadrovsko zasedbo, kajti povsem nemogoče je, da bi direktor in etnolog v eni osebi izpolnjeval vse številne in zahtevne naloge kustosa, za katere bi bila potrebna vsaj dva, rajši pa še več ljudi. A to ostajajo le po-božne želje večine delavcev v kulturi.

Zadnje poglavje »Koncept nove etnološke predstavitve Prekmurja v PM v Murški Soboti«

tvori nekakšno jedro naloge. Prav tako je razdeljeno na več podpoglavij. V podpoglavju »Predstavitev območja, ki ga pokriva PM v Murski Soboti, s posebnim ozirom na določitev muzejskega etnološkega predmeta« se seznanimo z osnovnimi pojmi oziroma nalogami muzeja ter kategorijami, ki so pomembne za poznavanje in spoznavanje Prekmurja oziroma Prekmurcev. Pri tem skuša z več zornih kotov različnih znanstvenih disciplin razčleniti Prekmurje, kar naj bi bila osnova za utemeljeno določitev predmeta etnoloških raziskav. S pomočjo etnološke sistematike pa dobi širšo določitev etnološkega predmeta za Prekmurje.

Sledi podpoglavje »Koncept nove etnološke zbirke, muzejske mreže in specialnih dejavnosti etnologa v PM v Murski Soboti.«.

Brumen se zavzema za interdisciplinaren oziroma kompleksen zgodovinski muzej, kjer naj bi se meje med do sedaj trdno zacementiranimi vedami — muzejskimi disciplinami oziroma oddelki — ukini- le. Vendar ob tem prihaja v nasprotje s samim seboj, saj kljub temu v nadaljevanju govori o etnološki muzejski zbirki. Prav tako se ne strinjам s časovno omejitvijo muzejske zbirke od leta 1919 do danes (od priključitve Prekmurja k matični Sloveniji), saj so v Prekmurju živeli ljudje tudi pred letom 1919. Tako a priori izvrže arheologijo oziroma jo lahko zapre nazaj v arheološki predal.

Sicer pa se Brumen v naslednjem poglavju že popravi, ko pravi: »Sam si predstavljam etnološko zbirko PM v Murski Soboti kot sprehod po Prekmurju, s spoznavanjem načina življenja in kulture prebivalcev v različnih časovnih obdobjih«. Od tu naprej pa se posveti že tehnični izvedbi razstave, kar se nam zdi brez izdelanega scenarija malce preuranjeno. Sicer gre le za načelne ugotovitve, ki pa se med naštevanjem detajlov vseeno izgubijo. Kaj več o »interdisciplinarnem, monotemat- skem konceptu muzejske zbirke na primeru predstavitev poljedelstva«, kot obeta naslov podpoglavja, pa le ne zvemo.

Poleg tega piše Brumen, da bi morale biti muzealije predstavljene predvsem na način ambientalne in rekonstrukcijske postavitve (str. 61) (s čimer se popolnoma strinjamo), a hkrati pride spet navzkriž s sabo, ko trdi, da je »ob- dobjem, ko so se v muzej postavljale rekonstrukci- je celotnih hiš in delujo- čih obrtnih delavnic, že zdavnaj preteklost, ki sodi kvečjemu v muzej muzejev« (str. 63) kar ne drži. Zadnje trditve navaja v podpoglavju »Razvijanje EKO muze- jev in lokalne muzejske mreže«, kjer se navdušuje nad razvitjem last- ne lokalne muzejske mreže PM v Murski So- boti z vključitvijo va- ških »kulturnih domov«. Ideja je vsekakor zani- miva, vprašanje je le, če je tudi izvedljiva.

V podpoglavju »Metode vzgojno-izobraževalnega dela v muzeju« ugotav-

lja avtor katastrofalno strukturo obiskovalcev. Večina jih po končani srednji šoli ne prestopi več praga muzeja. Ne- hote se nam vsiljuje primerjava s sosednjo Av- strijo, ki je razvila svo- jevrstno panogo turiz- ma, t.i. »kulturni turi- zem«, v katerega so vključene večinoma prav muzejske in gale- rijske razstave, ki pri- tegnejo na desettisoče ljudi od vsepovsod. Tu- di propaganda v muzeju šepa, kar je razvidno iz zadnjega podpoglavja.

Na koncu grafični pri- kaz dobro ilustrira de- lo idealnega kustosa- et- nologa.

Vse lepo in prav. Me- nim, da je kolega Bru- men zelo izčrpno prika- zal stanje v slovenskih muzejih, še posebej v Murski Soboti, nakazal pa tudi pot naprej, a vse to v dokaj idealizi- rani podobi. Tega mu nikakor ne štejemo v zlo, sploh ne; veseli smo, da se je končno le našel absolvent na pra- gu strokovnega življe- nja, ki se vpraša kam, kako, zakaj in išče od- govore. Seveda na vsi ti odgovori še zdaleč niso odvisni samo od razre- ševanja vsebinskih »kik- sov« v muzealstvu, tem- več so zelo odvisni od vse naše kulturne poli- tike. Stvari so zelo kom- pleksne, in niti najmanj preproste. Tudi Brumen končuje svojo nalogo z dramatičnim podatkom o možnosti ukinitve ma- tičnosti PM v Murski Soboti, a ga vseeno opti- mizem z željo po zapol- slitvi novega etnologa žene naprej.

Ralf Čeplak